

PEDAQOGİKA

UOT:37.

**FƏNLƏRİN İNTEQRASIYASI PROSESİNDƏ TƏLİM MODULLARI ÜZRƏ
HƏYATA KEÇİRİLƏN İŞLƏRİN MOTİVLƏŞDİRİLMƏSİ**

Rüstəmovə Leyla Vəqif qızı
Gəncə Dövlət Universiteti
leylarustemova955@gmail.ru

Xülasə: Məqalə “Həyat bilgisi” fənninin musiqi və təsviri incəsənətlə integrasiyası prosesində təlim modullarından istifadə etməyin elmi əsaslarından bəhs olunur. Məqalədə fənlərin tədrisi prosesində motivasiya yaradılması üzrə işin nəzəri əsasları şərh edilir, bu sahədə görülmən işlərin praktik mahiyyəti konkret didaktik nümunələrlə aydınlaşdırılır. Məqalədə həmçinin motivasiya prosesinin elmi, pedaqoji və metodik əsasları haqqında da məlumat verilir.

Açar sözlər: fənlərin tədrisi, təlim modulları, Həyat bilgisi, pedaqoji integrasiya, didaktik əsasları, təlim motivləri, motivasiya prosesi, motivləşdirmə, musiqi dərsləri, təsviri incəsənət

Ключевые слова: преподавание предметов, учебные модули, жизненные знания, педагогическая интеграция, дидактические основы, мотивы обучения, мотивационный процесс, мотивация, уроки музыки, изобразительное искусство

Key words: teaching of subjects, training modules, life knowledge, pedagogical integration, didactic basics, training motives, motivational process, motivation, music lessons, visual arts

Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən təhsil islahatları ilə bağlı olan dövlət direktivlərində fənlərin integrasiyası bütün fənn müəllimləri ilə yanaşı “Həyat bilgisi” fənnini tədris edən müəllimlərin qarşısında da təxirəsalınmaz vəzifələr qoyur. Bu vəzifələrin layiqincə yerinə yetirilməsindən ötrü fənlərin integrasiyası prosesində həyata keçirilən işlərin motivləşdirilməsi mühüm aktualıq kəsb edir. Ona görəki integrasiya prosesində həyata keçirilən işlərin düzgün motivləşdirilməsi ibtidai sinif şagirdlərinin bilik, bacarıq və vərdişlər sistemini formalaşdırmış olur.

İbtidai siniflərdə istifadə olunan müasir təlim texnologiyalarından biri də təlim modulları üzrə iş hesab olunur. İbtidai siniflərdə fənlərin integrasiyası zamanı təlim modullarından istifadə olunması şagirdlərin bilik səviyyəsinin yüksəldilməsinə səbəb olur. Bunun üçün ibtidai siniflərdə fənlərin integrasiyasına geniş yer vermək lazım gəlir. Bu zaman aparıcı fənlərin seçilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Uzun illər “Ana dili” və “Oxu” fənlərinin digər fənlərlə integrasiyası ilə bağlı geniş tədqiqatlar apardığı üçün digər fənlərin də aparıcı fənlər kimi seçilməsinə zəruri ehtiyac vardır. Belə fənlərdən biri kimi “Həyat bilgisi” fənninin “Təsviri incəsənət” və “Musiqi” fənlərlə integrasiyası şagirdlərin bilik səviyyəsinin yüksəldilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu şərtlə ki, integrasiya prosesində təlim modullarının gücündən məqsədyönlü şəkildə istifadə olunsun. Həyat bilgisinin təsviri incəsənət və musiqilə integrasiya prosesində təlim modullarından istifadə edilməsi şagirdlərin bilik səviyyəsinin yüksəldilməsi baxımından çox faydalıdır. Ona görə ki, ibtidai siniflərdə buna çox böyük tələbat vardır. İbtidai siniflərdə “Həyat bilgisi” üzrə verilən informasiyaların digər fənlərə aid olan biliklərlə əlaqələndirilməsi tələbatları mövcuddur. Əgər “Həyat bilgisi” fənnindən “Fəsillər” mövzusu tədris olunursa, bu zaman şagirdlərin hər hansı fəsillərə aid rəsm əsərlərindən zövq almasına, fəsillərə aid musiqi əsərlərini dinləməyə,

bu mövzuda mahnılar oxumağa ehtiyacları olacaqdır. Bu ehtiyacları yalnız integrasiya dərsləri vasitəsilə ödəmək olar. Buradakı ehtiyaclar tələbatlardan doğan ehtiyaclardır. Çünki tələbatlar şagirdlərin ehtiyacları ilə bərabər bu ehtiyaclara olan münasibətlərdən yaranır. Əgər ehtiyac şagirdlərin hər hansı bir həyat şəraitindən asılılığını ifadə edirsə, tələbatlar da onların konkret həyat şəraitindən asılılığını ifadə edir. Burada şagirdlərin məktəb və sinif dərslərində müvafiq biliklər qazanmağa olan ehtiyaclarından asılı olaraq yeni-yeni bacarıqlara yiyələnmək tələbatları üzə çıxır. Hansı ki bu tələbatlar şagirdlərin təlim prosesindəki aktivliyini özündə şərtləndirir. Belə tələbatlar mənəvi tələbatlar şəklində şagirdlərin həyat tərzinə çevrilir. “Həyat bilgisi” fənnindən dən qazanılan biliklər tələbatlar şəklində “Təsviri incəsənət” və “Musiqi” nümunələrinin predmetləri müxtəlif üsullarla təmin edilir. Şagirdlər sözlə, rəsm əsərinə, musiqiyə olan tələbatlarını təmin etmək üçün integrasiya prosesində aktivləşirlər. Belə aktivləşmə prosesində onlar öz tələbatlarını təmin edəcək predmeti müəyyənləşdirirlər. Məhz bu prosesdə motivlər əmələ gəlir. Həmin motivlər şagirdləri bilik almaqla yanaşı estetik tələbatlara yiyələnməyə təhrik edir. Yəni integrasiya prosesindəki aktivlik şagirdləri musiqi və təsviri sənət nümunələrindən zövq almağa bir növ itələyir, istiqamətləndirir. Əsildə “motiv” sözünün bir mənası da “hərəkətə gətirmək” “itələmək” deməkdir. Deməli, integrasiya prosesində şagirdlərin müəyyənləşdirdikləri estetik- bədii tələbatlar motivlər şəklində onların fəaliyyətinin əsas məqsədini müəyyənləşdirmiş olur. Buradan belə qənaət hasil olur ki, şagirdlərin integrasiya prosesindəki fəaliyyətinin konkret xarakteristikasını motivlər deyil, müəyyən məqsədə yiyələnmə vəziyyətini müəyyən edir. Bu o deməkdir ki, motivlə məqsədin dialektikasında müxtəliflik vardır. Lakin bütün hallarda motivin psixoloji funksiyası dəyişməzdir. Yəni motivlər şagirdləri fəaliyyətə təhrik edir, integrasiya prosesində onların fəaliyyətini estetik, bədii zövq almaqla yanaşı yeni biliklərə yiyələnməyə istiqamətləndirir.

Bunun üçün təlim motivlərinin modelinin hazırlanmasına xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. Bəzən fənn müəllimləri motivləşdirmə prosesinin müəyyənləşdirilməsində çətinlik çəkirlər. Bir çox müəllimlər, xüsusilə ibtidai sinif müəllimləri təlim prosesində uyğun olan mövzuların seçilməsi və integrasiyasında daha çox çətinliklərlə qarşılaşırlar. Unutmaq olmaz ki, mövzuların uyğunlaşdırılaraq integrasiyası üçün həm yaxın, həm də uzaq uyğun mövzuları seçmək olar. Məsələn, təbiət mövzularının tədrisi zamanı integrasiya üçün bütün yaxın və uzaq uyğun mövzuları seçmək məqsədəuyğundur. Əgər “Həyat bilgisi” fənnindən təbiət mövzusu tədris olunursa, bu zaman təsviri incəsənət və musiqi üçün təbiət mövzularına uyğun olan hər hansı mövzunu seçib integrasiya etmək faydalıdır. Qeyd etdiyimiz kimi həyat bilgisindən fəsillərlə bağlı hər hansı mövzunu tədris edərkən çaylar, göllər, dağlar mövzularını da integrasiya üçün seçmək olar. Çünki bütün fəsillərdə çaylar, göllər, dağlar özlərinə məxsus görkəm alır. Dağların, çayların, göllərin ayrı-ayrı fəsillərdəki səciyyəvi xüsusiyyətlərinə və ya bütün fəsillər üçün səciyyəvi olan xüsusiyyətlərinə dair informasiya bloku, yəni təlim modulu yaratmaqla dərsi maraqlı etmək olar. Məsələn, çaylarla bağlı belə bir modul hazırlamaq olar:

I modul: Qışda Araz çayı donmur. Payızda Arazın suyu çoxalır. Xan Araz yazda dağlarda qarlar əriyəndə düzənliyə çıxır. Bu zaman Araz gah sağ, gah da sol sahillərini yuyub özü ilə aparır. Bəzi yerlərdə qollara ayrılan Araz burulqanlar yaradır. Bəzən daşaraq bəndləri dağıdan Araz öz məcrasından çıxaraq yolunu dəyişir. Bir dəfə 1896-cı ildə daşan Araz daşqın zamanı sahil bəndini uçuraraq Muğan düzünə, oradan da Xəzər dənizinə aparmışdı.

Bəzən gurultulu, bəzən ahəstə-ahəstə axan, bəzən də kükrəyən Arazın hüsnünə minlərlə nəğmə, şer qoşulmuşdur. Türkiyə Cümhuriyyətinin Bingöl silsiləsinin yamaclarında çoxlu büllür bulaqlar vardır. Həmin bulaqlardan yığılan sular, kiçik çaylar düzəldir və Ağrı

dağının Şimalındakı dərin dərəyə axaraq Araz çayını əmələ gətirir. Araz çayı dərələrdən, düzlərdən keçərək Azərbaycan torpağına qədər gedir. Azərbaycan torpağında Kür çayına qovuşaraq Xəzər dənizinə tökülür.

Yayda Araz çayının suyu azaldığından Kür çayından Yuxarı Qarabağ kanalı vasitəsilə Araza əlavə su axıdılır. Bu zaman Araz çayının suyu hektarlarla təsərrüfat sahəsini suvarmağa kifayət edir. Payız gəlində çoxlu yağışlar yağdığından su artmağa başlayır. Araz çayının bu bol sularından onun qolları yaranır. Həmin qollar Axurdan, Arpaçay, Razdan (Zəngi), Qarasu, Maku, Naxçıvan, Oxçu, Həkəri adlanır.

Modulun motivindən görüldüyü kimi əsas informasiya bloku Xan Arazın mənbəyilə bağlıdır. Hansı ki, belə motivləşdirmə ibtidai sinif şagirdlərinin Xan Arazın haradan başlanması, haraya tökülməsi, ölkəmizin ərazisindəki mövqeyi haqqında informasiyalarla tanış edir. Təlim modulunun motivi dəyişməklə şagirdlərə daha zəngin məlumat vermək olar.

Məsələn, belə bir motivləşdirmə ilə tanış olaq:

II modul: Uzunluğu min yetmiş iki kilometr olan Araz tipik dağ çayı kimi böyük sürətlə axır, dairəsi çox yerdə daralır. Arazın yatağı isə astanalıdır. Araz çayı Axuryan çayı ilə birləşdiyi yerdə Bəhramtəpə su qovşağı yaranır. Bəhramtəpə su qovşağının yaxınlığındakı təqribən 600 kilometr məsafədə Araz çayı Ermənistan, Türkiyə və İran da daxil olmaqla dövlət sərhədini təşkil edir. Bəhramtəpə su qovşağını keçəndən sonra Araz çayının sürəti xeyli azalır. Burula-burula sakitcə axan Araz Naxçıvan çayının mənsəbinə yaxınlaşır. Bu zaman Həkəri çayının mənsəbinədək olan məsafədə Araz çayı sakit ləngər vura-vura axır.

Araz çayının üstündə Mil-Muğan adlı suğötürmə qurğusu tikilmişdir. İran İslam Respublikası ilə bağlanan müqaviləyə əsasən iki qonşu ölkə Araz su qovşağı vasitəsilə əkinlərini suvarır. Araz çayının üzərində hər iki qonşu dövləti birləşdirən bir çox körpülər tikilmişdir. Ön məşhur körpülərdən biri Culfa körpüsüdür. Bu körpüdən Azərbaycanın qədim paytaxtı olmuş Təbrizə gedən dəmir yolu keçir. Məşhur Xüdəfərin körpüləri də Arazın üstündədir. Körpülərdən birinin 13 tağı vardır.

Təqdim edilən modulun motivinə görə ibtidai sinif şagirdləri Arazın həcmi, tutumu, uzunluğu, eni, xarici ölkələrin sərhədləri boyunca axması, Arazın üzərində salınan körpülər, onlardan birinin Culfa körpüsü olması, həmin körpünün üstündən vaxtilə qədim paytaxtımız olan Təbrizə dəmir yolunun getməsi faktları ilə tanış olurlar.

“Həyat bilgisi” fənninin təsviri incəsənət və musiqi fənlərinin inteqrasiyası zamanı inteqrasiya üçün uyğun mövzuların seçilməsi Belə motivləşdirmənin həyata keçirilməsi çox faydalıdır. Uyğun mövzuların motivlərinə müvafiq olan modulların hazırlanması və tətbiqi şübhəsiz şagirdlərin bilik səviyyəsini yüksəldilməsini təmin edir. Elə isə bəs, şagirdlərin bilik səviyyəsini yüksəldilməsi hansı meyarlarla ölçülür. Şübhəsiz burada qiymətləndirmə metodunu tətbiq etməklə həmin meyarları müəyyənləşdirmək olar. Müvafiq motivlər əsasında hazırlanmış modulların tətbiqindən sonra şagirdlərə tapşırıqlar verilir. Tapşırıqlar iki istiqamət üzrə verilir. Ölkəmizdə tətbiq olunan milli kurikulumun tələblərinə uyğun olaraq tapşırıqlar sinif və ev tapşırıqları şəklində müəyyənləşdirilir. Sinif şəraitində verilən tapşırıqlar içərisində şagirdlərə inteqrasiya motivi üzrə təlim modullarının hazırlanmasını da tapşımaq olar. Bu zaman şagirdlərin həm müəllim tərəfindən təqdim olunan modullar əsasında sorğulara cəlb olunur. Həm də onların sinif şəraitindəki sərbəst işlərinə baxış keçirilməsindən sonra qiymətləndirmə aparılır.

Ölkəmizdə uğurla həyata keçirilən təhsil islahatına dair direktiv sənədlərdə şagirdlərin biliklərinin qiymətləndirilməsi “Monitorinq və qiymətləndirmə” metodikasına uyğun olan bir tərzdə həyata keçirilməsi tövsiyə olunur. İbtidai siniflərdə də monitorinq sistemi üzrə qiymətləndirmə həyata keçirilir. Lakin əvvəlcə ənənəvi qiymətləndirmə aparılır.

Ənənəvi qiymətləndirmə milli kurikulumun tələblərinə müvafiq olaraq həyata keçirilir. Modul təlimini tətbiqi prosesində isə qiymətləndirmə bir sıra metodların tətbiqini tələb edir. Bu metoda görə qiymətləndirmə iki istiqamət üzrə aparılır.

Şagird nailiyyətləri cari və yekun qiymətləndirilmə şəkildə aparılır. Hər bir modul üzrə fəaliyyətin mənimsənilməsi qiymətləndirilir, sonra isə bütün fəaliyyətin mənimsənilməsi üzrə yekun qiymətləndirmə aparılır. Yekun qiymətləndirmə tapşırıqları integrasiya funksiyasını yerinə yetirir. Şagird tələb olunan əmək qabiliyyətini nümayiş etdirir (2).

Şagirdlərin nümayiş etdirdikləri fəaliyyətin istiqmətlərinin də qiymətləndirilməsi lazım gəlir. Bu zaman müvafiq prinsiplərə istinad etmək yaxşı olar. Ümumpeşəqoji prinsiplərdən fərqli olaraq bu prinsiplər əsasən orijinallığı ilə seçilməlidir. Orijinallıq deyəndə burada qiymətləndirənin obyektiv, ədalətli, etibarlı aparılması, təlim modullarının uyğunlaşdırılmasının nəzərə alınması, mürəkkəbləşdirilməsi, şagirdlərin etibar qazana bilməsi daim diqqətdə və nəzarətdə saxlanılmalıdır. Qiymətləndirmə prinsipləri deyəndə aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

Qiymətləndirmənin başlıca məqsədi təlim nailiyyətlərinin təsdiq olunmasını təmin etməkdir. Bu təsdiq olunma bir sıra modulları uğurla başa çatdırdıqdan sonra verilən qiymətin həqiqi olmasını özündə əks etdirməlidir. Obyektiv olması üçün qiymətləndirmə **həqiqilik, etibarlılıq, uyğunlaşma, sadəlik və ədalətlik** prinsiplərinə istinad edilməklə həyata keçirilməlidir.

İbtidai sinif müəllimləri həyat bilgisi, təsviri incəsənət və musiqi ilə bağlı hazırladıqları modulların tətbiqinin nəticələrini yoxlamaq üçün həyata keçirdikləri sorğuların həqiqiliyini qorumaq məqsədilə şagirdlərin cavablarının etibarlı olmasını bəyan etməlidirlər.

Qiymətlərin etibarlı olması üçün ilk növbədə ibtidai sinif müəllimi şagirdin cavabının səviyyəsini, sonra isə şagirdin hazırlıq səviyyəsini, davammiyyətini və davranışla əlaqədar olan mənəvi keyfiyyətlərini nəzərə almalıdır. Qiymətləndirmənin etibarlılığı müəllimin şagirdlərin cavablarının stumullaşdırılmasından da asılıdır. Şagirdlərə verilən stumullar onların etibarının qazanılmasında ən mühüm şərtədir. Müəllimin etibarını qazanan şagird müəlliminə inanır. Şagirdin müəllimə inam bəsləməsi onun mənəvi cəhətdən saflaşmasına kömək edir. Mənəvi cəhətdən şagirdlərin etibarını qazanmaq onların elmə, təhsilə, məktəbə olan maraqlarını qat-qat artırmış olur.

Şagirdlərin etibarını qazanmağın digər üstünlüyü şagirdləri modul təliminə, didaktik bloka olan maraq meyllərin gücləndirir. Bu zaman şagirdlər əlavə bilik mənbəyinin axtarışına çıxırlar.

Onlar yeni-yeni informasiyalar axtarmaq üçün mütaliyəyə maraq göstərir, asudə və sərbəst vaxtlarını araşdırma aparmağa sərf etmiş olurlar.

Qiymətləndirmənin sadə olması da mühüm şərtlərdəndir. Bir sıra metodist alimlər sadə qiymətləndirməni metod kimi təqdim edirlər.

Qiymətləndirmə prosesinin sadə olması qiymətləndirmənin bütün iştirakçılar tərəfindən asanlıqla başa düşülməsini təmin edir. Digər tərəfdən isə sadəlik modulda qeyd olunan sübutları təmin etmək məqsədilə daha çox ciddilik tələb edir. Qiymətləndirmə vasitələri aydın dillə ifadə olunur və bütün təhsilənlər tərəfindən başa düşülür (2).

Qiymətləndirmə zamanı obyektivlik və ədalətlik də ən əsas şərtlərdən hesab olunur. Əgər şagird proqram materialını yaxşı mənimsəyibsə ona ən yüksək qiymət vermək üçün modul təlimi üzrə biliklərinə yoxlanılması, müqayisələri apara bilmək bacarığının da yoxlanılması vacibdir. Əgər şagird həyat bilgisi fənni üzrə proqram materialını yaxşı mənimsəyibsə, ona o zaman yüksək qiymət vermək olar ki, modullar üzrə hazırlıq səviyyəsi normal olmalıdır. Modullar üzrə bilik səviyyəsi normal olan şagirdlərin müqayisə aparmaq bacarıqları da normal olur.

Qiymətləndirmənin haqlı və ədalətli olması üçün aşağıdakılar yerinə yetirilməlidir:

Qiymətləndirmə uğur qazanmaq potensialı olmaqla şagirdlər tərəfindən asan başa düşülməlidir;

Uğur qazanmaq üçün şagirdlərə bərabər imkan təklif edilməli və həmin imkanın ədalətli olması aşkar görünməlidir (2).

Tutaq ki, həyat bilgisi fənnindən milli mədəni dəyərlərimizlə bağlı hər hansı mövzuya cavab verən şagird əgər bu mövzuya proqram materialının tələblərinə müvafiq cavab verirsə, lakin modul təlimi materiallarını nəzərdən qaçırırsa müəllim bunu onun diqqətinə çatdırmalı, onu məzəmmət etməlidir. Ona görə ki, digər şagirdlərin müşahidələrinə görə müəllimin obyektivliyini və ədalət normalarını gözləməsi onların stimullaşdırılması meyarları kimidir. Deməli, həm rəsmi meyarlar, həm də həqiqi meyarlar bu sahədə mühüm rol oynayır.

Ona görə bütün qiymətləndirmə meyarlarına riayət etmək vacibdir.

Həyat bilgisinin təsviri incəsənət və musiqilə inteqrasiyası prosesində təlim modullarının tətbiqinin vəziyyətini yoxlayıb qiymətləndirən zaman müəllim ənənəvi qiymətləndirməni yerində aparmalıdır. Yəni ən zəruri qiymətləndirmə məqamını yaddan çıxarmaq olmaz. İnteqrasiya prosesinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi formativ və ya summativ ola bilər. **Formativ qiymətləndirmə** şagirdlərə yardım etməyi, onlara verilmiş modul üçün gözlənilən təlim nəticələrinin nailiyyətləri ilə bağlı lazımı bilik, bacarıqların və müvafiq münasibətlərin qurulmasına yönəltməyi nəzərdə tutur (2).

Formativ qiymətləndirmə daha çox modullarla bağlı biliklərin, bacarıq və vərdişlərin dəyərləndirilməsinə yönəldildikdə faydalı olur. Çünki həyat bilgisi ilə bağlı müvafiq biliklər nümayiş etdirən şagird eyni zamanda həmin mövzuya uyğun bədii yaradıcılıq nümunələri təqdim edir. Yəni mahnı oxuyur, şəkil çəkir. Yaxud muğam nümunəsi əsasında improvizasiya nümayiş etdirir, və ya rəsm əsəri, tablo üzərindəki fikirlərini əsas mövzu ilə bağlamağı bacarır.

Summativ qiymətləndirmə, adətən, bir və ya bir neçə təlim nəticələri və ya modulları üzrə təlim prosesinin yekunlaşdırılması ilə bağlıdır və təhsilalanın bütün təlim nəticələrinə nail olub-olmadığını, şagirdlərə yüksək qiymətlərin verilməsini nəzərdə tutur.

Qiymətləndirmə bir sıra fərqli mühitlərdə sinif otaqları, akt zalları, iş yerləri, ictimai və təlim müəssisələrində, yaxud imtahan zallarında baş tuta bilər. Onun harada və ya hansı formada keçirilməsindən asılı olmayaraq, qiymətləndirmə həmişə müşahidəni, nəticənin qiymətləndirilməsini və sorğunu əhatə edir (2).

Digər meyarları da unutmamaq olmaz. Çünki həyat bilgisinin təsviri incəsənət və musiqi ilə inteqrasiyası üçün belə meyarların müəyyənləşdirilməsi çox səciyyəvidir.

Məqalənin elmi yeniliyi. Məqalədə fənlərin inteqrasiyası prosesində təlim modulları üzrə həyata keçirilən işlərin motivləşdirilməsi üzrə işin imkan və yolları yeni elmi ideyalar əsasında sistemə salınmışdır. Bunlar məqalənin elmi yenilikləri hesab olunur.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalədə fənlərin inteqrasiyası prosesində təlim modulları üzrə həyata keçirilən işlərin motivləşdirilməsinin praktik nümunələr əsasında tətbiqi də yer alır. Məqalədən fənn müəllimləri və bu sahədə tədqiqat aparan mütəxəssislər faydalana bilərlər.

Nəticə. Ümumtəhsil məktəblərində fənn müəllimləri tərəfindən inteqrasiya prosesində təlim modulları üzrə həyata keçirilən işlərin düzgün motivləşdirilməsi təlimin səmərəliliyini yüksəldir, şagirdlərin şəxsiyyətyönümlü inkişafını təmin edir.

Ədəbiyyat

1. Bayramov Ə.S., Əlizadə Ə.Ə. Sosial psixologiya, Bakı, "Qərb-Poliqraf" Korporasiyası, 2003.
2. Əsgərov R., Qurbanov M. Modul tipli kurikulumlar və peşə təhsili. Bakı, "Mütərcim" nəşriyyatı, 2015.
3. Əliyev R.İ. Psixologiya (dərs vəsaiti), Bakı, "Nurlan" nəşriyyatı, 2008.
4. Mehrabov A.O. Azərbaycan Təhsilinin müasir problemləri Bakı, "Mütərcim" nəşriyyatı, 2007.
5. Sadıqov F.B. Pedagogika (Dərs vəsaiti). Bakı, Adiloğlu, 2012.
6. Ümumi psixologiya (A.V.Petrovskinin redaktəsilə) Bakı, "Maarif" nəşriyyatı, 1982.

**МОТИВАЦИЯ РАБОТЫ НАД УЧЕБНЫМИ МОДУЛЯМИ В ПРОЦЕССЕ
ИНТЕГРАЦИИ ПРЕДМЕТОВ*****Рустамова Лейла Вагифовна******Резюме***

В статье рассматриваются научные основы использования учебных модулей в процессе интеграции наук о жизни в музыке и изобразительном искусстве. В статье излагаются теоретические основы работы по созданию мотивации в процессе преподавания предметов, поясняется практический характер проводимой работы в этой области на конкретных дидактических примерах. Также в статье приведены сведения о научных, педагогических и методических основах процесса мотивации.

**MOTIVATING THE WORK CARRIED OUT ON TRAINING MODULES IN THE
PROCESS OF SUBJECT INTEGRATION*****Rustamova Leyla Vagif******Summary***

The article discusses the scientific basis of using learning modules in the process of integrating life science in music and visual arts. In the article, the theoretical basis of the work on creating motivation in the process of teaching subjects is explained, the practical nature of the work done in this field is clarified with concrete didactic examples. The article also provides information on the scientific, pedagogical and methodical bases of the motivation process.

***Rəyçilər: professor Fərahim Sadıqov, professor İntiqam Cəbrayilov,
Daxil olma tarixi 13 mart 2024-cü il***